

Det ekologiska lantbrukets värdegrund

Det ekologiska lantbrukets värdegrund består av vision, principer och målsättning. *Visionen* uttrycker den framtida idealbilden, de fyra etiska *principerna* är rötterna som ekologiskt lantbruk vuxit fram ur, *målsättningen* visar vägen framåt. Värdegrunden vägleder det ekologiska lantbrukets aktörer i utformningen av metoder, regler, policies och strategier. Den ska också bidra till att inspirera ekorörelsen i hela sin mångfald. (i en gemensam strävan att förbättra lantbruket i Sverige såväl som globalt?)

Vision

Allt lantbruk – ekologiskt!

Principer för ekologiskt lantbruk

Naturlighet

Ekologiskt lantbruk ska baseras på, efterlikna och understödja levande ekosystem. Ekosystemens hälsa är också förutsättningen för hälsa och välfärd hos människor och djur.

Människan är en del av naturen och beroende av de ”varor” och ”tjänster” som naturen ger. Varor är livsmedel, fibrer och energi. Till tjänsterna räknas naturens funktioner, ”ekosystemtjänster”, exempelvis klimatreglering, vattenrening, jordmånsbildning och kvävefixering. Biologisk mångfald är en förutsättning för att säkra ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga och därför ett viktigt redskap i den ekologiska i produktionen. Genom att lita till naturens funktioner kan lantbruket bli mer självbärande och oberoende. Ekosystemen och sambanden mellan organismer är komplexa, och ökad förståelse för ekologiska sammanhang är viktig för att säkra naturens ekosystemtjänster för framtidens människor.

Husdjuren är en del av det ekologiska samspelet i lantbruket och bidrar med viktiga insatser. Djuren ska erbjudas och levnadsförhållanden som är i enlighet med artens fysiologi, behov och beteende. Hög djurvälstånd och omsorg betonas liksom relationen mellan skötare och djur.

Ekologiskt lantbruk ska försäkra tillgången på rent vatten och god, hälsosam mat. Hälsa ses i ekologiskt lantbruk som mer än frånvaro av sjukdom. Hälsa är också fysisk, mental, social och ekologisk välfärd. Viktiga kriterier för hälsa är motståndskraft, regeneration och resiliens (förmåga till anpassning och återhämtning). Naturliga processer och produkter i livsmedelsproduktionen samt en naturnära produktion och livsstil är de bäst miljöanpassade och hälsomässigt minst riskabla.

Kretslopp

Ekologiskt lantbruk ska passa in i naturens kretslopp och ekologiska balans och måste därför anpassas till lokala förhållanden, ekologi, skala och kultur.

Möjligheten till kretslopp bygger på ekosystemens förmåga att omsätta solenergi och omvandla restprodukter till nya resurser. Den ekologiska produktionen skapar ekologisk balans genom utformningen av lantbrukssystemen och genom att underhålla den biologiska

mångfalden. Liksom naturen återanvänder näringsämnen bygger ekologiskt lantbruk på recirkulation för att undvika användningen av icke- förnybara resurser och skadeverkningar av ansamlade restprodukter, såsom växthuseffekter, tungmetallförgiftning, radioaktivitet och försurning. Tillförsel utifrån ska reduceras genom effektiv användning av material och energi för att förbättra miljö kvalitén och spara på resurserna. Det nödvändigt att i framtiden ersätta fossil energi och kärnkraft med flödande, förnybar energi. Halterna av naturfrämmande ämnen i vår livsmiljö får inte öka, och redan utvunna lagerresurser måste återvinnas.

Människoskapade kretslopp är mindre resurskrävande och lättare att styra och kontrollera när de är små. Därför finns starka skäl för att produktionen av baslivsmedel sker i korta, lokala eller regionala kretslopp som bygger på lokala resurser. Ett långväga utbyte av jordbruksprodukter ökar risken för utarmning på vissa platser och på andra platser ansamling som leder till läckage, och är därför en lyx som måste njutas med måtta.

Lokal förankring och trygghet kan skapas genom öppenhet och närhet i hela livsmedelskedjan. Genom information, kunskap och öppenhet i kretsloppsprocesserna skapas förutsättningar för människors ansvarstagande och delaktighet.

Försiktighet

Ekologiskt lantbruk ska bedrivas med försiktighet, omsorg och ansvar för att skydda miljön och säkra nuvarande och kommande generationers hälsa och välfärd.

Ekologiskt lantbruk är ett levande och dynamiskt system som reagerar på interna och externa krav och omständigheter. De som bedriver ekologiskt lantbruk kan öka effektiviteten och förbättra produktiviteten, men inte på sätt som riskerar hälsa och välfärd. Ny teknologi behöver därför utvärderas och existerande metoder ses över. På grund av vår ofullständiga förståelse av ekosystemen och jordbrukets påverkan på dem måste de vi handla med försiktighet och omsorg.

Försiktighet och ansvar är grundläggande i drift, utveckling och val av teknologier i ekologiskt lantbruk. Forskning är nödvändig för att säkra att ekologiskt lantbruk är hälsofrämjande, säkert och ekologiskt riktigt. Men vetenskaplig kunskap är inte tillräcklig. Praktisk erfarenhet och beprövad, traditionell kunskap erbjuder också gedigna lösningar som prövats av tiden. Ekologiskt lantbruk ska förebygga risker genom att använda sig av säker teknik och avstå från riskabel eller oförutsägbar teknik, såsom kemiska bekämpningsmedel och genmodifierade organismer. Beslut ska spegla värderingar och behov hos alla som kan beröras genom delaktighet i öppna och demokratiska processer.

Rättvisa

Ekologiskt lantbruk ska grundas på relationer som försäkrar rättvisa i förhållande till gemensam miljö och livsmöjligheter, samt på förvaltande i förhållande till tidigare och kommande generationer.

Rättvisa definieras som respekt, jämställdhet, trygghet och ansvar för den gemensamma världen, både mellan människor och i människors förhållande till andra organismer.

Ekologiskt lantbruk ska bidra till en hög livskvalitet för alla genom att producera tillräcklig mängd livsmedel och andra produkter av hög och hälsofrämjande kvalitet, samt verka för en rättvis fördelning av de resurser som behövs för att producera mat. Detta är en förutsättning för livsmedelssuveränitet och fattigdomsbekämpning. Särskilt i u-länderna finns ett tungt

försörjningsargument för att prioritera och understödja lokal produktion oberoende av opålitliga transporter och dyra insatsmedel. De som är delaktiga i ekologiskt lantbruk bör sträva efter att säkra rättvisa på alla nivåer och för alla parter – lantbrukare, lantarbetare, konsumenterna, förädling, distribution och handel.

Handel är en stark drivkraft i utvecklingen av en ekologisk livsmedelsproduktion i världen och kan bidra till bättre försörjning och minskad fattigdom. Den är också nödvändig vid tillfälliga eller strukturella underskott och för att ge ett större urval av livsmedel där klimatet begränsar produktionsmöjligheterna. Rättvisepincipen kräver system för produktion, distribution och handel som är öppna och rimliga och som tar ansvar för sociala och miljömässiga kostnader.

Bondens viktiga roll som förvaltare av naturresurserna, som producent av livsmedel och som samhällsbyggare i ett uthålligt samhälle ska stärkas och betonas. Direkt kontakt mellan producent och konsument genom exempelvis information, certifiering och märkning samt direktsäljning i lokala/regionala marknadsalternativ, ökar matens identitet och ansvarstagande i konsumtionen. En diversifierad och geografiskt spridd livsmedelsproduktion stärker banden mellan landsbygd och tätort.

Målsättning

Grunden för den ekologiska produktionen är en omsorg om naturens grundläggande funktioner och global solidaritet. Målsättningen är att bedriva en långsiktigt hållbar och ur konsumentens synvinkel förtroendegivande produktion av livsmedel och andra produkter av hög kvalitet.

Strävan skall vara att i alla led (produktion, förädling, distribution etc) visa omsorg om naturliga processer och beteenden, samt utforma verksamheten så att:

- markens och det övriga lantbruksekosystemets långsiktiga produktionsförmåga bevaras och stärks
- den biologiska och genetiska mångfalden i kulturlandskapet liksom i produktionen skyddas och utvecklas
- användningen av energi och framförallt fossila bränslen och andra icke förnybara naturresurser, liksom utsläpp av föroreningar minimeras
- användningen av naturfrämmande ämnen undviks
- en god hälsa hos djuren främjas och att de ges möjlighet till ett naturligt beteende, en värdig tillvaro och ett värdigt slut
- förädling sker med hjälp av utvalda processer som är skonsamma för såväl naturen som för produkterna och med ett minimum av tillsatser
- lantbrukaren och övriga som är verksamma i produktionen ges en skälig inkomst, en säker arbetsmiljö samt glädje och tillfredsställelse i arbetet
- ekologiska livsmedel blir tillgängliga för alla konsumenter
- handel med ekologiska produkter främjar en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling både där varan produceras och där den konsumeras

Det ekologiska lantbruket strävar efter att stärka banden mellan landsbygd och tätort, samt mellan producent och konsument, bl a genom en öppenhet kring verksamheten. En diversifierad och geografiskt spridd livsmedelsproduktion ger möjlighet till maximal återcirkulering av näringsämnen och multråvara